

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ,
ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ
КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ**

**МАТЕРІАЛИ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції**

21 липня 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2023

Оргкомітет конференції:

Голова:

Д. В. Швець, ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент, Заслужений працівник освіти України

Заступник голови:

М. В. Корнієнко, проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

Члени оргкомітету:

Н. В. Домброван, начальник відділу організації наукової роботи, кандидат юридичних наук;

В. Я. Конопельський, завідувач кафедри кримінального права та кримінології, доктор юридичних наук, професор;

Г. К. Тетерятник, завідувач кафедри кримінального процесу, доктор юридичних наук, професор;

С. О. Єгоров, завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності, кандидат юридичних наук, доцент

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей,
які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму : матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 21 липня 2023 р.). – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – 256 с.

ISBN 978-617-8263-62-1

УДК 343.322(062.552)

ISBN 978-617-8263-62-1

© ОДУВС, 2023

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РОДОВОГО ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Воронцов А. В.

*доцент кафедри кримінального права та кримінології
Одеського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

Цюпко Д. В.

*курсантка 2 курсу
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Одеського державного університету внутрішніх справ*

Зазначимо, що Україна саме з початку у 2014 році так званої гібридної війни, а надалі з 24 лютого 2022 року повномасштабної російської агресії, яка на сьогодні і досі триває, держава ще більше зіткнулася з проявами колабораціонізму на рівні чинного кримінального законодавства. Відповідно до цього, посіли актуальні питання щодо вдосконалення чинного кримінального законодавства, а також переосмислення та перегляд усталених у юридичній науці понять і визначень. Насамперед це стосується кримінально-правового

захисту основ національної безпеки (зовнішньої та внутрішньої) України [4, с. 25].

Так на сьогодні від початку повномасштабного вторгнення рф ДБР проводило розслідування 1 тис. 331 кримінальних проваджень щодо злочинів проти основ Національної безпеки України.

Серед них: 1 тис. 60 кримінальних проваджень за фактом державної зради (ст. 111 КК України), 214 кримінальних проваджень – за фактом колабораційної діяльності (ст. 111-1 КК України), 17 кримінальних проваджень – щодо пособників державі-агресору (ст. 111-2 КК України) та інші.

У результаті проведення розслідувань 584 особам повідомлено про підозру, 331 особа оголошена в розшук, 1 тис. 359 осіб перевіряються на причетність до державної зради та колабораційної діяльності.

До суду за цими статтями вже направлено 248 обвинувальних актів.

Найбільшу кількість проваджень відкрито у Луганській, Запорізькій, Донецькій, Харківській та Херсонській областях [1].

Головний обов'язок Української держави – це утвердження та забезпечення прав і свобод людини. Цей імператив зазнав фіаско в умовах російсько-української війни. Не вдалося захистити фундаментальні державні цінності, як то конституційний лад, суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність, і, як результат – brutальне порушення окупантами прав і свобод людини та громадянина України [4, с. 26].

Безумовно, що законодавець вчасно та оперативно відреагував на початок повномасштабного вторгнення і вніс низку змін та доповнень у чинне кримінальне законодавство в частині притягнення до відповідальності за злочини проти основ національної безпеки, воєнні кримінальні правопорушення тощо. Так, в наслідок таких змін та доповнень з'явилися ряд новел, зокрема ст. 111-1 КК України «Колабораційна діяльність» (в редакції від 03.03.2022) [5].

Відправною крапкою для з'ясування сутності будь-якого кримінального правопорушення безумовно є його об'єкт, тобто суспільні відносини (цінності, блага, діяльність), яким воно спричинює або ставить під загрозу спричинення шкоди (фізичної, моральної, матеріальної). Слід в кожному випадку чітко мати уявлення, які ж саме суспільні відносини порушуються на момент його вчинення.

Необхідність ця виникає з того приводу, що будучи об'єктом кримінального правопорушення, суспільні відносини набувають важливе значення для з'ясування юридичної природи спрямованого проти нього посягання, характеру та ступеня суспільної небезпеки, а також щодо юридичного аналізу його окремих елементів.

Торік на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму» в Одеському державному університеті внутрішніх справ під час доповідей та обговорень актуальних питань колабораціонізму серед науковців та вчених посіло питання щодо поняття його об'єкта, як родового так і безпосереднього у зв'язку з появою цієї нової статті.

Зазвичай, що не лише законодавець, а й кожен вітчизняний науковець у галузі кримінальної юстиції постав перед потребою певного переосмислення своїх наукових здобутків і перспектив на майбутнє. Попереду надзвичайно кропітка робота як науковців, так і практиків щодо розкриття, розслідування та притягнення до кримінальної відповідальності винних у вчиненні воєнних і міжнародних злочинів, однак наша увага сьогодні прикута не до цієї проблематики, а розділу I. Особливої частини Кримінального кодексу України «Злочини проти основ національної безпеки України» [4, с. 25–26].

На сьогодні класичним визначенням у доктрині кримінального права вважається, що родовим об'єктом цього розділу виступають суспільні відносини, які забезпечують державну безпеку (як зовнішню, так і внутрішню), конституційний лад, суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність, обороноздатність, тобто основи національної безпеки України від кримінально-протиправних посягань. Інакше кажучи, родовим об'єктом цих злочинів є суспільні відносини, що забезпечують саме існування України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової держави (ст. 1 Конституції України) [2].

У зв'язку з внесенням таких змін та доповнень посіло питання, як правильно визначати поняття родового об'єкта злочинів проти основ національної безпеки України. Так, закон про кримінальну відповідальність у ст. 12 «Класифікація кримінальних правопорушень» поділяє їх на кримінальні проступки і злочини. Відповідно до цього, аналізуючи диспозиції ч. 1 та 2 ст. 111-1 КК України доходимо до висновку, що ці частини є кримінальними проступками. Аналізуючи та проводячи порівняння щодо інших розділів Особливої частини Кримінального кодексу України, то вони мають назву «Кримінальні правопорушення...» і містять в них теж, як кримінальні проступки так і злочини [3]. На це звертають увагу З. Загинеї-Заболотенко, О. Кваша та інші вчені [4, с. 26]. Такий стан речей вважаємо неприпустимим, який потребує переосмислення та врегулювання відповідності на законодавчому рівні.

Підтримуючи проведене дослідження та висновки у авторській статті вчена О. Кваша зазначила, що стратегія національної безпеки України на сучасному етапі повинна реалізовуватися за принципом «безпека держави – безпека людини». Не слід применшувати значення держави як об'єкта кримінально-правової охорони, оскільки незахищена держава нездатна захистити права і свободи своїх громадян, гарантовані Конституцією України. Нею також доведено щодо доцільності зміни назви розділу I Особливої частини КК України на «Злочини проти держави», у якому необхідно передбачити кримінальну відповідальність за створення і діяльність злочинної організації антидержавної спрямованості, що потребує подальшого наукового обґрунтування [4, с. 33].

Поряд з цим, враховуючи викладене доцільно змінити назву розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України і викласти в іншій інтерпретації на «Кримінальні правопорушення проти держави». Відповідно родовим об'єктом слід вважати суспільні відносини, які забезпечують безпеку держави та людини від кримінально-протиправних посягань.

Література:

1. Державне бюро розслідувань продовжує системну роботу з викриття злочинів проти основ Національної безпеки. URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-rozslidue-ponad-1-tis.-330-kriminalnih-provadzhen-shhodo-zlochiviv-proti-nacionalnoi-bezpeki-infografika> (дата звернення: 03.06.2023).
2. Розділ I. Злочини проти основ національної безпеки України (ст.ст. 109-114). URL: <http://mego.info/матеріал/розділ-і-злочини-проти-основ-національної-безпеки-україни-ст109-114> (дата звернення: 03.07.2023).
3. Повний перелік кримінальних проступків. URL: <https://whitecollarblog.in.ua/offences-list/> (дата звернення: 04.07.2023).
4. Кваша О. О. Родовий об'єкт розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України: держава і національна безпека. *Юридичний журнал «Право України»*. Київ : Юридичне видавництво «Право України». № 11. 2022. С. 24–36. URL: [https://rd.ua/storage/lessons/1748/650Оксана%20Кваша%20\(2022\)%2011%20Право%20України.pdf](https://rd.ua/storage/lessons/1748/650Оксана%20Кваша%20(2022)%2011%20Право%20України.pdf) (дата звернення: 04.07.2023).
5. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 04.07.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОБАЦІЙНОГО НАГЛЯДУ ЩОДО ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	
Боровська О. О.	51
ДЕЯКІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ	
Братель С. Г., Донцов Д. Ю.	55
ПИТАННЯ ВІДМЕЖУВАННЯ КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ ВІД СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	
Будяченко О. М., Дробишевська В. В.	58
ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ (НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022–2023 РР.)	
Вайда Т. С.	63
ДО ПИТАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КОЛАБОРАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
Вихристюк К. О., Албул С. В.	70
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УЧАСТЬ У СКЛАДІ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНИХ АБО ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ У ПЕРІОД ВОЄННОГО ЧАСУ	
Вівровський М. О., Чекарьова І. М.	73
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РОДОВОГО ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Воронцов А. В., Цюпко Д. В.	76
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ	
Деренько О. І., Теслюк І. О.	80
ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Єгоров С. О., Гоцуляк А. В.	83
ДО ПИТАННЯ ВЛАСТИВОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ	
Желновач Є. Г., Гончарук О. М.	85
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО ЧАСУ В УКРАЇНІ	
Загорюк С. С., Чекарьова І. М.	87
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУЛЮВАННЯ ОБСТАВИН, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ З'ЯСУВАННЮ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Коваленко А. В.	90
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	
Колодій Д. В., Албул С. В.	93